UNIVERSITY OF TAMPERE

Osallistuva budjetointi

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen 16.10.2018

Eeva Luhtakallio

Tampereen yliopisto

UNIVERSITY OF TAMPERE

Osallistuvan budjetoinnin perusajatus ja historia (1)

- Kehitetty ja käytetty ensimmäistä kertaa Porto Alegressa, Brasiliassa
- Ajatuksena demokratisoida ja jakaa kansalaisille budjettivaltaa irrottamalla esim. kaupungin budjetista osuus, jonka käytöstä päätösvalta annetaan kansalaisille
- Kansalaiset tulevat tämän päätöksenteon piiriin esim. naapurustoperiaatteella, kansalaisraateina tms.

UNIVERSITY OF TAMPERE

Osallistuvan budjetoinnin perusajatus ja historia (2)

- Porto Alegren “malli” sisältyi vasemmistopuolueiden ohjelmaan
- Erilaiset puoluejärjestelmät ja –asetelmat ovat tuottaneet hyvin erityyppisiä malleja
- Politisaatio ja poliittinen konflikti toisinaan kylkiäisenä – mutta myös konfliktien ratkominen ja hyvin pitävät kompromissit

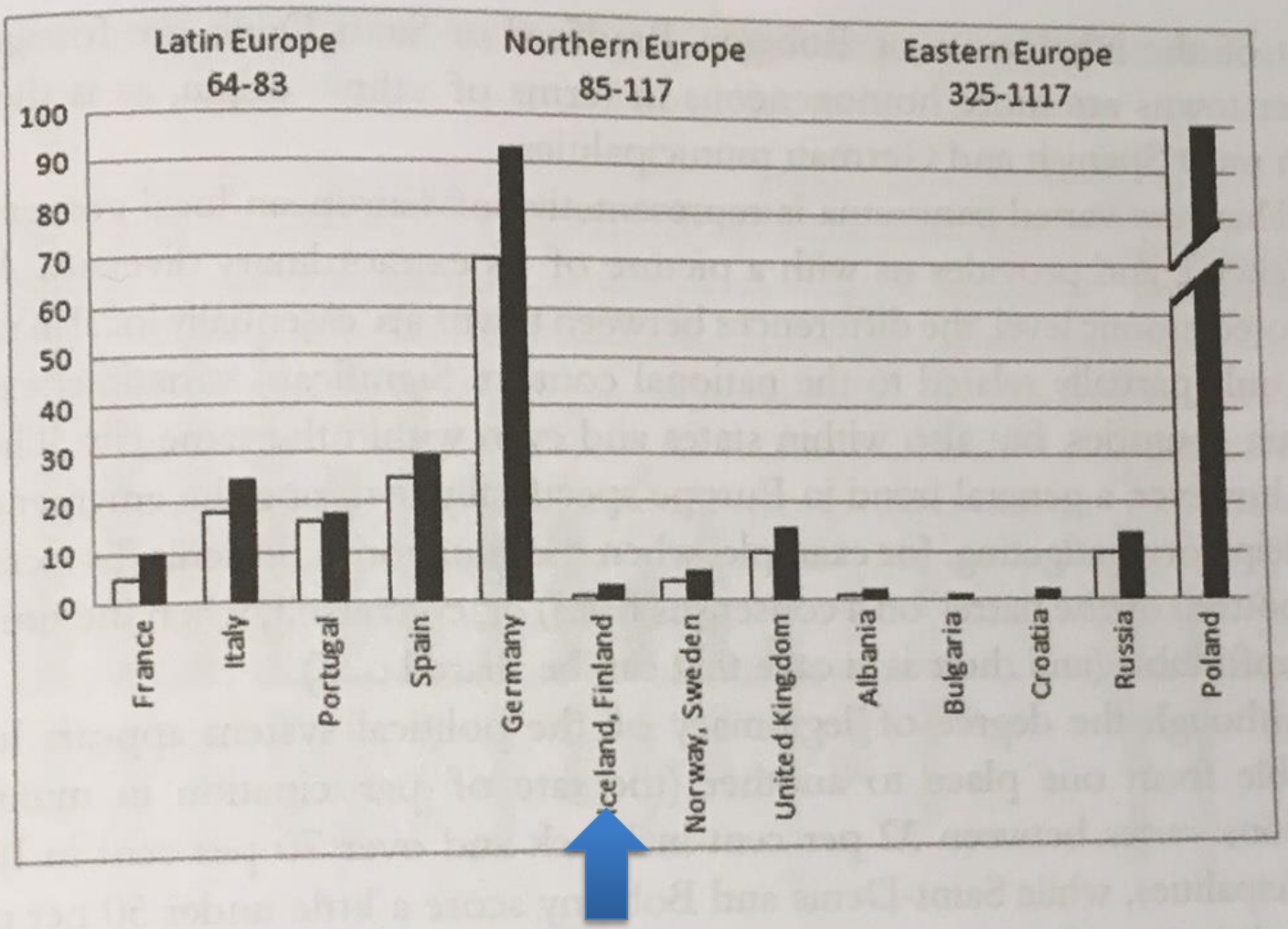

Figure 1.3 Participatory budgets per country (minimal and maximal number) in 2012

Source: authors' elaboration

UNIVERSITY OF TAMPERE

Osallistuva budjetointi Euroopassa

- Erityisesti Euroopassa osallistuvan budjetoinnin yleistyminen on tapahtunut usein samanaikaisesti hallinnon uudistamisen ja demokratisoinnin kanssa
- Hyödynnetyt mallit ovat moninaisia ja niistä saadut kokemukset ja tulokset niin ikään – Sintomer, Röcke & Herzberg (2016) tunnistavat ainakin kuusi eriperustaista mallia
- Eri malleissa valtion rooli, kansalaisten asema, osallistuvan budjetoinnin tavoitteet vaihtelevat suuresti

UNIVERSITY OF TAMPERE

Paikallistason tukeminen

- Ilmiöpohjaisen budjettiajattelun yhteydessä tuki ja kannustimet paikallistason prosesseille
- Tällä hetkellä osallistuva budjetointi kaupunkien/kuntien oman aktiivisuuden varassa?
- Suomalainen malli? Kunnallinen autonomia on tuottanut tässä kysymyksessä laajan kirjon eri maista lainattuja ja muunneltuja käytäntöjä
- Visioita!

UNIVERSITY OF TAMPERE

Merkityksellisen osallistavan budjetoinnin tarkistuslista

- Miten “mallista” päätetään – osallisuus myös tässä vaiheessa
- Budjettivalta ja vaikuttavuus – kansalaiset eivät saa olla osallistumisautomaatti
- Puolueeton seuranta ja jälkikäteisarviointi – vain näin voidaan oppia virheistä

UNIVERSITY OF TAMPERE

Mitä osallisuus/osallistuminen on, mitä sen pitäisi olla?

- Osallisuus ja osallistuminen ovat demokraattisen yhteiskunnan kansalaisen *ominaisuuksia* ja *oikeuksia*
- Kaikki kansalaisia, kaikki osallistujia: asukkaat, virkamiehet, poliitikot
- Osallistuminen ei ole *projekti*
- Osallisuuspotentiaali!
  - ei on/off – vaan vapaus osallistua
  - laaja potentiaali käyttöön joustavin käytännöin

UNIVERSITY OF TAMPERE

Valtakunnallisen tason osallistuva budjetointi?

- Ilmiöpohjainen, osallistava päätöksenteko vaatii rakenteita
- Komitealaitos 2020
  - Asiantuntijasihteeristöt + kansalaisraadit
  - Sektorikohtaiset, mutta VM:n alaisuudessa
  - Kansalaisraadit osin järjestöistä, osin arpomalla, painottaen eriarvoisuuden purkamista
  - Riittävän pitkät aikamääreet → oppimisprosessi → luottamus

UNIVERSITY OF TAMPERE

Kiitos!

- Kommentteja: eeva.luhtakallio@uta.fi